

POSTANOWIENIE

30 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 30 czerwca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku K.W.

z udziałem M.G.

o zniesienie współwłasności,

na skutek skargi kasacyjnej M.G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie

z 26 października 2023 r., II Ca 886/23,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od uczestniczki M.G. na rzecz wnioskodawcy K.W.
kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości
odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia
od dnia doręczenia uczestniczce odpisu niniejszego
postanowienia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 3 marca 2023 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie w sprawie z wniosku K.W. przy udziale M.G. o zniesienie współwłasności 1) ustalił, że: wnioskodawcy przysługuje udział $\frac{3}{4}$, a uczestniczce udział $\frac{1}{4}$ we własności nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego nr [...] położonego w S. w budynku przy ul. [...], dla którego Sąd Rejonowy Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą nr [...] o wartości 577 000 zł; wnioskodawcy przysługuje udział [...], a uczestniczce [...] we własności nieruchomości w postaci lokalu niemieszkalnego - garażu położonego w S. w budynku przy ul. [...], dla którego Sąd Rejonowy Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą nr [...], a z udziałami tymi wynoszącymi łącznie [...] związane jest prawo do wyłącznego korzystania z miejsca postojowego oznaczonego nr [...] o powierzchni 14,60 m² o wartości 40 800 zł; 2) zniósł współwłasność tych nieruchomości w ten sposób, że przyznał je na wyłączną własność wnioskodawcy; 3) zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki 154 250 zł tytułem spłaty, płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności ; 4) oddalił pozostałe wnioski uczestniczki i orzekł o kosztach postępowania.

Postanowieniem z 26 października 2023 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, orzekając na skutek apelacji uczestniczki M.G., zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie VI tylko o tyle, że w miejsce kwoty 154 250 zł zasądził kwotę 154 450 zł; oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie pozwala przyjąć, by umowa dożywocia z 24 września 2018 r. na podstawie, której wnioskodawca został współwłaścicielem nieruchomości była nieważna.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestniczkę M.G.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W ocenie skarżącej istnieje potrzeba wykładni art. 908 § 1 k.c., jako przepisu prawnego wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, poprzez wyjaśnienie czy obowiązki nabywcy z umowy dożywocia mają być wykonywane przez niego osobiście czy też może on posługiwać się osobami trzecimi.

W ocenie skarżącej w orzecznictwie sądów prezentowane są trzy stanowiska w tym przedmiocie. Pierwsze, wskazujące, że dożywotnik ma obowiązek osobistego spełniania świadczeń na rzecz dożywotnika. Drugie, akcentujące, że wykonywanie obowiązków przez osobę trzecią może zadośćuczynić umowie dożywocia. Trzecie niejednoznaczne, zaznaczające, że wykonywanie obowiązków stron umowy dożywocia wymaga w pewnym zakresie kontaktu osobistego i pozostawiania stron w bezpośredniej ze sobą styczności.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze

publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Ponadto, ze względu na publiczne cele jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tej wykładni i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Skarżąca mimo powołania się na przesłankę z art.398⁶ § 1 pkt 1 k.c. nie sformułowała zagadnienia prawnego związanego z obowiązkami nabywcy z umowy dożywocia koncentrując się na wątpliwościach wykładniczych powstałych w jej przekonaniu na tle art. 908 § 1 k.c.

Skarżąca nie wykazała także przekonująco potrzeby przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w zakresie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Powoływana przez uczestniczkę rozbieżność w orzecznictwie mająca dotyczyć osobistego lub za pomocą osób trzecich spełniania przez nabywcę świadczeń na rzecz dożywotnika jest pozorna, jako konsekwencja bogactwa stanów faktycznych będących przedmiotem rozpoznania sądów. Strony umowy dożywocia mogą bowiem – z przyczyn wynikających z indywidualnych okoliczności sprawy – wybrać różne formy prawne wykonywania przez nabywcę świadczeń na rzecz dożywotnika, tak by uzyskać cel realizujący istotę tej umowy. W konsekwencji nie pozostaje w sprzeczności z naturą umowy dożywocia (art. 353¹ k.c.) późniejsze porozumienie stron o wykonywaniu bezpośredniej opieki nad dożywotnikiem przez osobę trzecią (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r., III CSK 359/07, niepubl.).

Umowa o dożywocie obliguje nabywcę do spełniania świadczeń zapewniających dożywotnikowi dożywotnie utrzymanie w zamian za prawo własności nieruchomości. Ustalenie szczegółowego zakresu tych świadczeń i formy ich realizacji należy do stron, powinny być one jednak ukształtowane w taki sposób, aby dożywotnik nie musiał angażować własnych zasobów lub przyczyniać się do zdobywania środków na zaspokojenie niezbędnych wymagań życiowych (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r., III CSK 359/07 i z 29 września 2021 r., IV CSKP 68/21). Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się także w przedmiocie roszczeń osoby trzeciej spełniającej świadczenia na rzecz dożywotnika w miejsce zobowiązanego (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2025 r., II CSKP 457/22, niepubl. i orzecznictwo przytoczone w jego uzasadnieniu).

Podkreślenia wymaga, że w tego rodzaju sprawach istotne znaczenie ma dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, a więc kwestie usuwające się spod kontroli sądu kasacyjnego (art. 398³ § 3 k.p.c.). Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym

jest bowiem związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżąca problematyki tej nie bierze pod uwagę, budując argumentację skargi, jak wynika z jej uzasadnienia, w znacznej mierze na kwestionowaniu ustalonego przez sąd *meriti* stanu faktycznego. Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie kwalifikowania danego stanu faktycznego, jako pozornego zawarcia umowy dożywocia celem ukrycia umowy darowizny, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3, art. 98 § 3, art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., oraz art. 13 § 2 k.p.c., a także § 5 pkt 6 w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935, ze zm.), uwzględniając ustaloną w postępowaniu kasacyjnym wartość przedmiotu zaskarżenia (k.844).

[A.T.]

[SOP]